

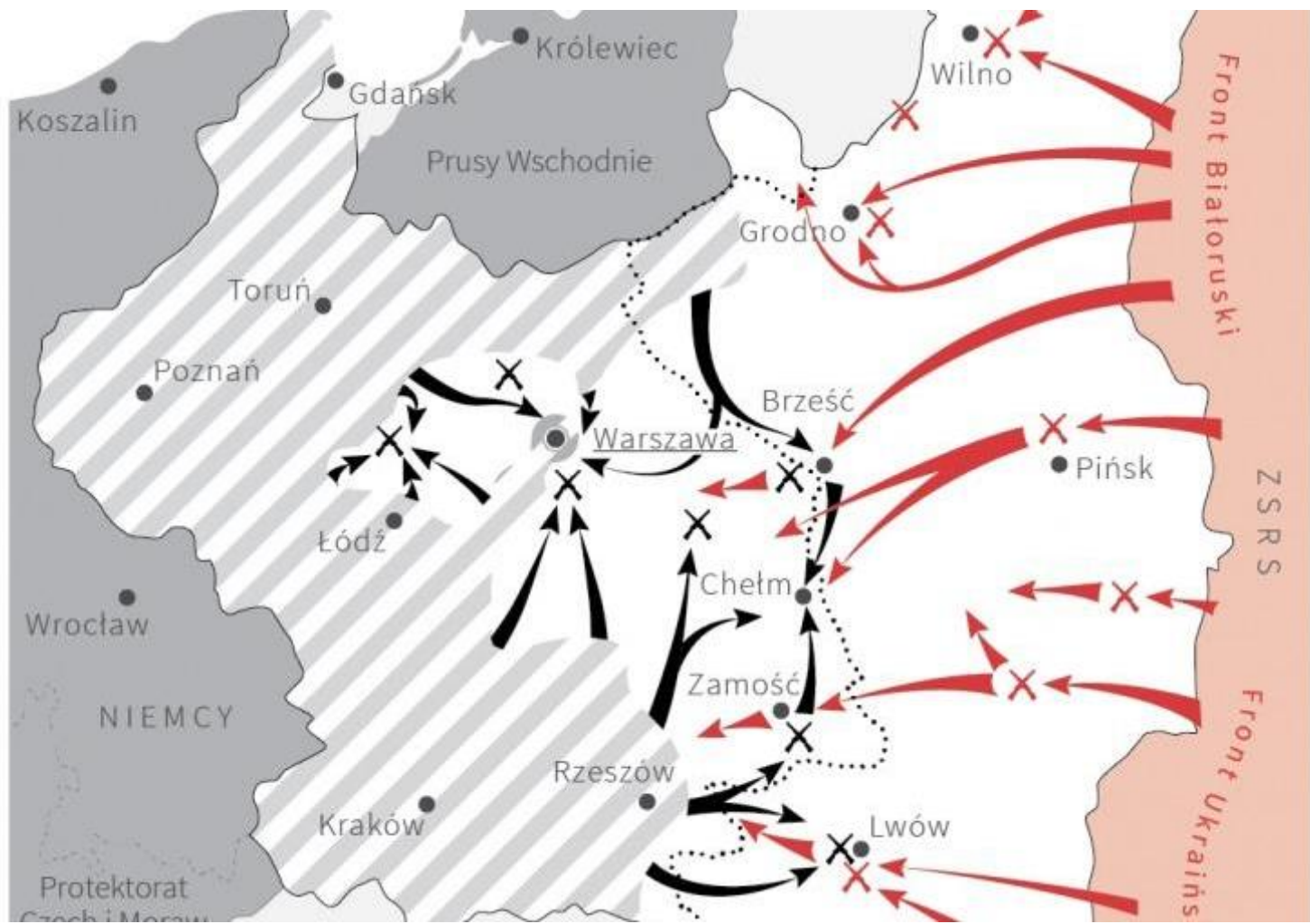
Świątowy Dzień Sybiraka

Autorzy: Julia Szabrańska, Pola
Maciejewska, Weronika Rzewuska, Julian
Markowski, Mikołaj Olszowy, Emilia
Szemkowicz, Wojciech Potasiński, Zofia
Gawęcka, Zosia Piekart, Szymon
Kwaśniewski, Adam Karsznia, Sebastian
Byczek (uczniowie klasy 1a)

Atak Niemiec i ZSRR na Polskę

1 września 1939 roku III Rzesza Niemiecka zaatakowała Polskę. 17 września do ataku dołączył Związek Radziecki łamiąc polsko-sowiecki pakt o nieagresji. Po dokonaniu napaści Sowietów zostali prawie 1 mln Polaków w głąb Syberii.

POLITYKA ZSRR WOBEC ZIEM ZAJĘTYCH - część 1

---

23 sierpnia 1939 r. Związek Radziecki zawarł układ o nieagresji z III Rzeszą. Pakt został podpisany w Moskwie przez Wiaczesława Mołotowa i Joachima Ribbentropa, ministrów spraw zagranicznych obu państw. Ciemną stroną tego porozumienia był tajny protokół, który przewidywał faktyczny „IV rozbiór Polski”.

POLITYKA ZSRR WOBEC ZIEM ZAJĘTYCH - część 2

Ustalono, iż na ziemiach polskich granica strefy interesów przebiegać będzie po linii rzek Narew, Wisła i San. Ze strony ZSRR było to pogwałcenie układów o nieagresji zawartych z Polską w 1932 i 1934 roku oraz przyzwolenie na niemiecką agresję.

Zbrodnie popełnione przez Sowietów na Polakach następowały już od pierwszych dni po przekroczeniu granicy z Polską. Podpuszczali oni inne grupy etniczne zamieszkujące region.

Zbrodnia Katyńska - część 1

- Na początku 1940 roku sowieckie władze zdecydowały o zamordowaniu polskich jeńców. 2 marca 1940 r. Ławrientij Beria skierował do Józefa Stalina notatkę, w której jeńców określono jako „wrogów ZSRR”. Szef NKWD zaproponował ich rozstrzelanie.
- Więźniów obozu w Kozielsku transportowano przez Smoleńsk i Gniezdowo, a mordowano w Lesie Katyńskim. Osoby uwięzione w obozie starobielskim mordowano w siedzibie NKWD obwodu charkowskiego, a ciała zakopywano w rejonie wsi Piatichatki. Natomiast więzionych w Ostaszkowie przewożono do siedziby zarządu NKWD obwodu kalinińskiego (dziś miasto Twer).

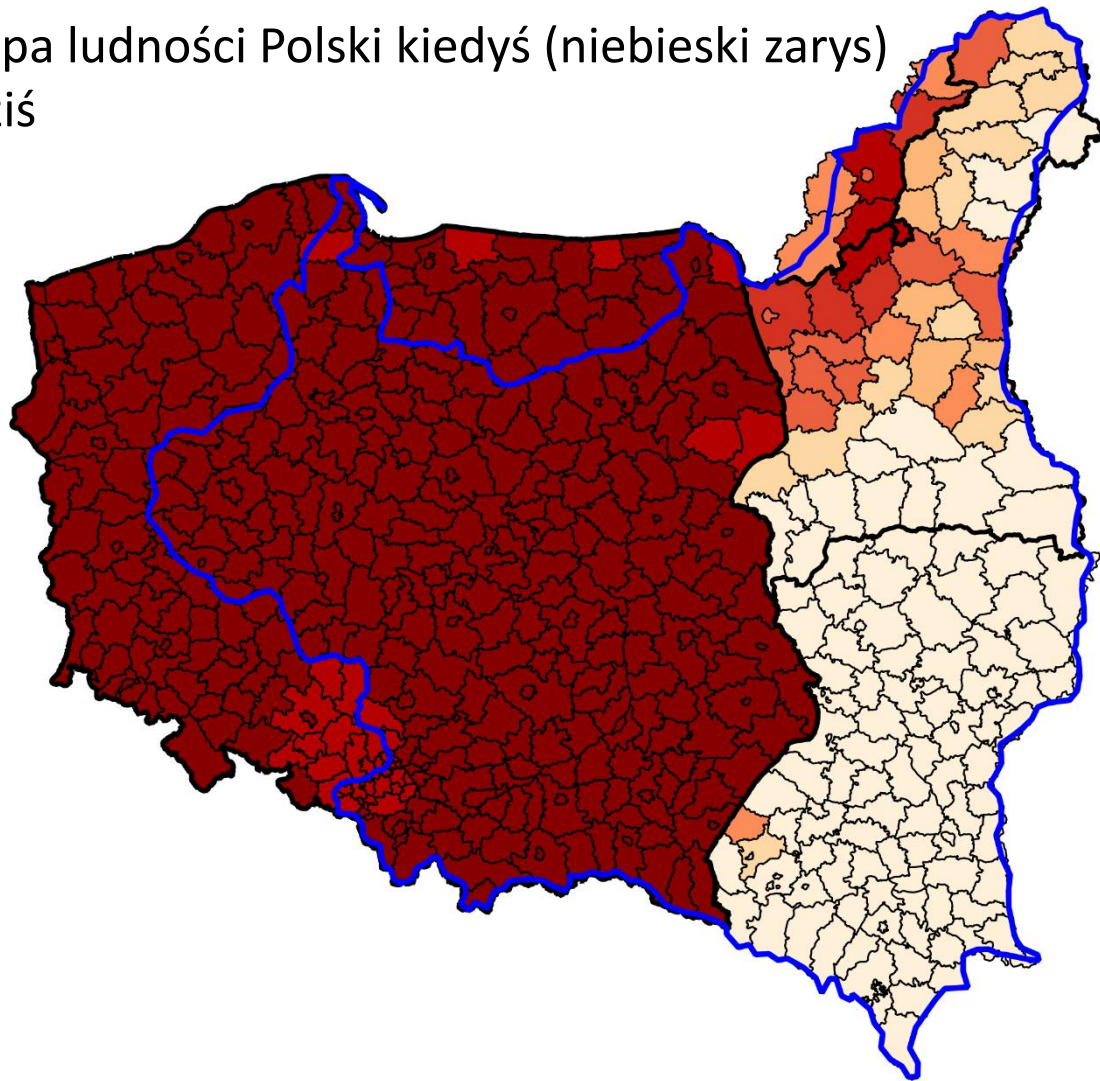
Zbrodnia Katyńska - część 2

- Oprócz oficerów życie straciły także osoby przetrzymywane w więzieniach tzw. Zachodniej Ukrainy i Zachodniej Białorusi. Byli wśród nich oficerowie, policjanci, działacze polityczni i społeczni, pracownicy wymiaru sprawiedliwości, urzędnicy państwowi
- Z Kozielska 4 404 osób przewieziono do Katynia i zamordowano strzałami w tył głowy. 3 896 jeńców ze Starobielska zabito w pomieszczeniach NKWD w Charkowie, a ich ciała pogrzebano na przedmieściach miasta w Piatichatkach. 6 287 osób z Ostaszkowa rozstrzelano w gmachu NKWD w Kalininie, obecnie Twer, a pochowano w miejscowości Miednoje. Łącznie zamordowano 14 587 osób.

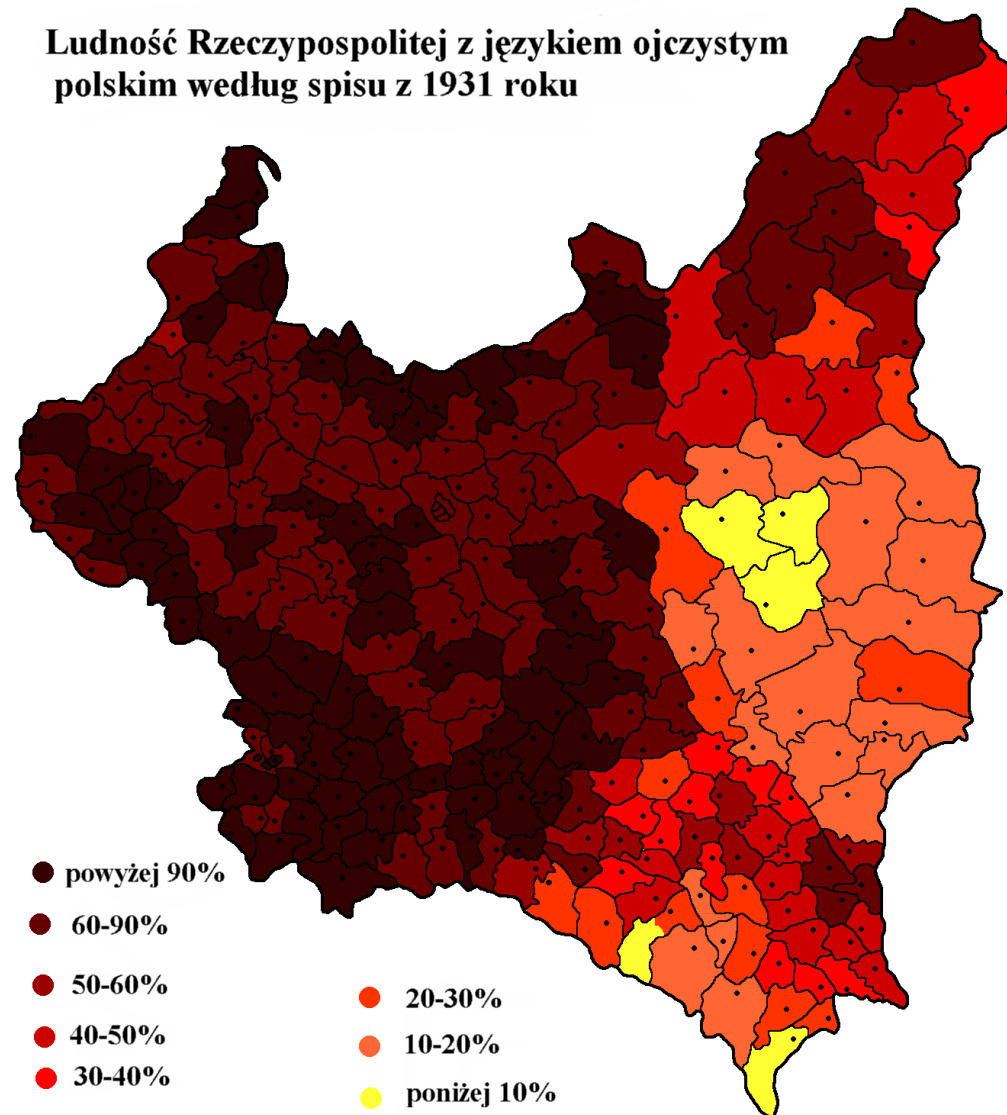

Polacy na Wschodzie kiedyś i dziś

Mapa ludności Polski kiedyś (niebieski zarys)
i dziś

Ludność Rzeczypospolitej z językiem ojczystym
polskim według spisu z 1931 roku

DEPORTACJE OBYWATELI POLSKICH W GŁĄB ZSRS W LATACH 1940–1941

Liczba osób deportowanych

DEPORTACJE OBYWATELI POLSKICH W GŁĄB ZSRS W LATACH 1940-1941

MIEJSCA ZESŁAŃ POLAKÓW DO ZSRS W LATACH 1939-1952

Fale deportacji

- Jednym z działań przeprowadzonych przez okupanta w celu rusyfikacji Polaków było wywożenie ich w głąb Rosji. W latach 1940 - 1941 Sowieci przeprowadzili 4 akcje deportacyjne na zajętych terenach. Pierwsza miała miejsce nocą z 9 na 10 lutego 1940 roku. Wywiezionych zostało ok. 140 tys. Polaków. Druga deportacja odbyła się 13 kwietnia tego samego roku, kraj opuściło ok. 61 tys. obywateli. 29 czerwca 1940 roku przeprowadzono trzecią akcję, w skutek której wywieziono ok. 80 tys. ludzi, a ostatnia akcja miała miejsce 20 czerwca 1941 roku. Wtedy wywieziono ok. 90 tys.
-

"Jakkolwiek dziwnie to zabrzmiało, trafiliśmy na dobrych enkawudzystów. Powiedzieli nam: zabierajcie wszystko, co możecie. Bo tam gdzie jedziecie, wszystko się wam przyda. Dali nam więcej czasu, a z reguły przecież było tak, że aresztowani i wywożeni Polacy mieli niewiele więcej niż kilka minut na zabranie dobytku swego życia." - Józef Salamon

Opuszczenie ojczyzny

“Do transportu ludzi przystosowano wagony bydłce. Po obu stronach drzwi, w połowie wysokości każdego wagonu, wstawiono solidne półki. Dzięki tym półkom prawie podwoiła się przestrzeń, którą mogli zajmować podróżujący. Pośrodku podłogi, naprzeciw drzwi, wycięto mały otwór, który miał służyć do załatwiania wiadomych potrzeb.” - Jan B. Deręgowski

Praca

“(...) rozprawdzili nas do baraków solidnie zbudowanych z drewna też z pryzkami, dano nas tam do jednej komnaty pięć rodzin, około 22 osoby. W baraku był też piec duży, dookoła były lasy, więc było czym palić. Byliśmy też odczytywani, co wieczór. Moją mamę i mnie przydzielili do obsługi łaźni, a innych przydzielili do pracy w lesie przy ścinie drzew.” - Eugenia Smolnicka

Repatriacja 1944-1946

Repatriację w latach 1944-1946 można nazwać przymusowym wysiedleniem ludności polskiej ze wschodnich terenów II Rzeczypospolitej w nowe granice Rzeczypospolitej Ludowej. Przeprowadzona, w wyniku zawarcia układów republikańskich między PKWN a republikami ZSRR, ekspatriacja zmusiła ponad 1,7 mln Polaków do przesiedlenia z Białorusi, Ukrainy, Litwy oraz Rosji. Głównym bodźcem do wyjazdu były strach przed terrorem i przymusowa ukrajinizacja i lituanizacja.

Odwszawianie
przesiedleńców w
Katowicach, luty 1946 r.

Wysiedleńcy z Rudki, luty
1946 r.

Wagon z wysiedleńcami z Rudki
k. Lwowa, maj 1946 r.

Związek Sybiraków

Związek Sybiraków jest polską organizacją założoną w 1928 roku. Grupuje ona byłych zesłańców, którzy nazywają się Sybirakami. Ma ona na celu pomaganie Polakom mieszkającym za granicą, szczególnie przebywającym na terenie byłego ZSRR. Związek Sybiraków prowadzi działalność charytatywną i współpracuje z innymi organizacjami o podobnych ideach. Ich zadaniem jest również opieka nad grobami zesłańców i upamiętnianie ich losów.

Godłem Związku Sybiraków jest orzeł z koroną i rozerwanymi łańcuchami. Są one symbolem rozerwania spętania Polski, która była wymazana z mapy Europy przez 123 lata

---

Pomnik Poległym i Pomordowanym na Wschodzie

Pomnik Poległym Pomordowanym na Wschodzie jest usytuowany przy Skwerze Matki Sybiraczki w Warszawie. Pomnik został wzniesiony dla uczczenia polskich obywateli, którzy zostali 17/09/1939 roku wywiezieni do łagrów, bądź zesłani na Syberię, oraz oficerów Wojska Polskiego zamordowanych w Katyniu. Autorem był Maksymilian M. Biskupski. Przedstawił on „golgotę wschodu” w sposób symboliczny i realistyczny. Na autentycznym, ślepy torze kolejowym ustawiony jest wagon wypełniony krzyżami. Oprócz krzyży katolickich i prawosławnych widnieją akcenty muzułmańskie i żydowskie. Symbolizują one wielonarodowość i wieloreligijność Kresów Wschodnich.

Źródła

- <https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/warszawa/materialy-edukacyjne/infografiki/110642,Deportacje-obywateli-polskich-w-glab-ZSRS-w-latach-1940-1941.html>
- <http://www.emazury.com/sybiracy/odszkodowania.htm>
- <http://www.studiowschod.pl/artykuly/wspomnienia-z-zeslania/>
- <https://naviny.belsat.eu/pl/news/lekcja-terroru-sowieckie-deportacje-z-zachodniej-bialorusi-w-1940-roku/>
- <https://dzieje.pl/artykulyhistoryczne/luty-1940-deportacja-polakow-na-sybir-relacje-ofiar>
- <https://szczecin.tvp.pl/41257444/bydlece-wagony-tysiace-kilometrow-smiertelny-mroz-pamiec-o-sowieckim-piekle>
- <https://histmag.org/Sybiracy-tego-piekla-nie-zapomna-nigdy.-A-my-8438>
- <https://bezpiecznapodroz.org/2022/02/11/deportacja-polakow-na-sybir/>
- <https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/38700,Na-nieludzka-ziemie-sowieckie-deportacje-Polakow-na-Sybir.html>
- <https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/137719,Deportacje-Polakow-w-glab-Zwiazku-Sowieckiego.html>